

Marija Turk

JEZIČNI KALK: TIPOLOGIJA I NAZIVLJE

dr. Marija Turk, Pedagoški fakultet, Rijeka, izvorni znanstveni članak, Ur.: 9. prosinca 1997.

UDK 801.3:0014

Kalk se promatra kao jedan od oblika jezičnoga posuđivanja. Iako se autori slažu u određivanju samoga pojma, nesuglasja se javljaju u definiranju tipova i podtipova i u svezi s time očituju se razilaženja u kalkološkoj nomenklaturi. U ovome se prilogu prezentira tipologija i terminologija kalkova kao odraz različitih pristupa toj problematici u razvoju lingvistike jezičnih dodira. Na kraju se predlaže moguća klasifikacija u šire kategorije prema jezičnim razinama na kojima se kalkira i njihova daljnja raščlamba na podtipove. Konačno se definira svaki podtip i ilustrira leksemima iz hrvatskoga jezika kalkiranim prema predlošcima različite provenijencije.

1. Uvod

Kalkovi i posuđenice posljedice su kulturne i jezične difuzije i predstavljaju različite oblike razgranatih i složenih načina jezičnoga posuđivanja. Zato se u ovome prilogu pojam kalka, njegovi tipovi i nazivi stavljaju u širi kontekst jezičnih dodira. Jezično posuđivanje obično nastaje kod bilingvalnih govornika koji zbog intelektualnih, socijalnih i psiholoških čimbenika preuzimaju iz stranih jezika izraze koji uglavnom služe za označavanje novih pojmova. Kod posuđenica proces se prenošenja uvijek odnosi na razinu izraza i na razinu sadržaja. Unatoč fonološkoj i morfološkoj adaptaciji posuđenice se relativno lako identificiraju. To ne vrijedi za kalkove jer se kod njih ne preuzima vanjski oblik, već se prenosi unutrašnja struktura stranoga izraza. Kalk se sastoji u više ili manje vjernoj reprodukciji stranoga modela inventarom jedinica iz jezika primaoca. Kalkiranje je motivirano purističkim zahtjevima koji se ne očituju samo u otporu prema izravnim posuđenicama, već prije svega u aktiviranju

latentnih jezičnih mogućnosti i stvaranju vlastitih izraza.¹ B. Migliorini drži da su kalkovi rafiniraniji način leksičkog posuđivanja i pokazatelji aktivna odnosa prema jezičnim inovacijama. Nastajali su u razdobljima kad su najumniji govornici obogaćivali leksik svoga jezika, prije svega u terminološke svrhe, i zato prevladavaju na području apstraktnoga leksika.²

Lingvisti se uglavnom slažu u općem poimanju i definiranju kalka. Nesuglasja se javljaju prilikom određivanja tipova i podtipova kalkova, što ima za posljedicu i nesuglasja u terminologiji: isti naziv kod različitih autora pokriva različite tipove kalka, i obrnuto: na isti se tip odnose različiti nazivi. Neki autori kalk shvaćaju u širem, drugi u užem smislu. Najviše se razilaženja očituje u poimanju graničnih kategorija (poluprevedenice/poluposuđenice, formalno nezavisni neologizmi). Jedni se zadovoljavaju raščlambom na samo nekoliko hiperonimijskih kategorija i ne ulaze u hiponimijske i kohiponimijske tipove, dok drugi ulaze u preciznu raščlambu do hijerarhijski najnižih skupina. Neki autori problematici kalkova pristupaju samo s teorijskog stajališta (W. Betz, L. Deroy, R. Filipović, R. Gusmani, E. Haugen, T. E. Hope, Ž. Muljačić, K. Schumann, U. Weinreich, P. Zolli), a drugi uz eventualnu modifikaciju primjenjuju etabliranu terminologiju na konkretni jezik: njemački (B. Carstensen, D. Duckworth, M. Lehnert, E. Oskaar, W. Viereck), danski (K. Sørensen), švedski (M. Ljung), norveški (A. Stene), češki (N. Reiter, Z. Salzmann), talijanski (M. Dardano), slovenski (Ch. Vasilev), poljski (Ch. Vasilev), ruski (D. Ward), francuski (Ullmann, Deroy, Gagnon-Rey-Debove, Zergollern-Miletić). Istraživanjem kalkova u hrvatskome jeziku bavili su se ovi autori: M. Deanović, V. Vinja, A. Šupuk, P. Skok, Z. Vince, M. Ramelmeyer, J. Jernej, P. Galić, R. Filipović, S. Babić, I. Nyomárkay, V. Muhvić Dimanovski, M. Turk, Lj. Šimunković.

2. Klasifikacija i terminologija kalkova u razvaju lingvistike jezičnih dodira

Klasifikacija se i terminologija kalkova u ovome prilogu iznose kronološki: kao odraz različitih pristupa toj problematici u povijesti lingvistike jezičnih dodira.

Iako prve naznake o poimanju kalka datiraju još iz prve polovine 19. stoljeća u Humboltovu učenju o "unutrašnjem jezičnom obliku" (*innere Sprachform*), prvo se proučavanje vezuje uz ime R. Heinzela. Kronologiju pristupa i rezultate u istraživanju kalka za razdoblje od 1875. do 1948. godine objedinio je njemački lingvist Werner Betz i predstavio dotad najbolju tipologiju. Betzova je studija iz 1949. godine postala u mnogih autora temeljem daljnjih pokušaja klasifikacije. Iako se nakon te studije u lingvističkoj literaturi pojavilo obilje teorijskih i praktičnih priloga o toj problematici, ona do danas nije izgubila aktualnost. W. Betz u raščlambi rezultata jezičnoga

1 Usp. Turk, M.: *Jezični purizam*, Fluminensia, br. 1-2, Rijeka, 1996., str. 63-79.

2 Migliorini, B.: *Prestito*. Enciclopedia italiana Treccani, XXVIII, str. 215.

posuđivanja vidi najvišu kategoriju **Lehngut** (*posuđeno jezično blago*)³ koja se raščlanjuje na dvije potkategorije:

- I. **Lehnwort** (*posuđenica*):
- II. **Lehnprägung** (*kalk, prevedenica*):

Kategoriju posuđenica dijeli na dvije skupine:

- 1) **Fremdwort** (*strana riječ, tuđica*)
- 2) **assimiliertes Lehnwort** (*asimilirana posuđenica, usvojenica*).

U vezi s kategorijom kalkova W. Betz je rastumačio devetnaest naziva kojima su se koristili njegovi prethodnici i potkrijepio ih mnoštvom primjera iz raznih, najviše germanskih jezika. Pokazao je da su neki od njih sinonimi, a neki suvišni i odlučio se za šest glavnih kategorija od kojih neki uključuju podtipove. Šest se tipova kalkova može svrstati u dvije temeljne skupine: **Lehnbildung** (*formalno značenjska tvorba*) i drugu nehomogenu skupinu kojoj ne predlaže naziva.

Prvoj skupini pripadaju sljedeći tipovi, odnosno podtipovi:

1. **Lehnübersetzung** (*doslovna prevedenica*): znači vjerno tvorbeno i značenjsko preslikavanje modela, npr. njem. *Umstand* prema lat. *circumstantia*. Ova kategorija sadrži dva podtipa:
 - a) *Bereichernde Lehnübersetzung* (*prevedenica koja bogati sistem jezika primaoca*): got. *armahairtei* prema lat. *miser cordia*.
 - b) *Entwickelnde Lehnübersetzung* (*prevedenica koja razvija latentne mogućnosti jezika primaoca*): stvnj. *herizogo* prema grčkom *στρατηλατήζ*⁴
2. **Lehnübertragung** (*djelomična prevedenica*): znači djelomični prijenos tvorbenoga modela ili značenja, npr. njem. *Halbinsel* prema lat. *paeninsula*. Ova kategorija sadrži također dva podtipa:
 - a) *Bereichernde Lehnübertragung* (*djelomična prevedenica koja bogati sistem jezika primaoca*): njem. *Fegefeuer* prema lat. *purgatorium*;
 - b) *Entwickelnde Lehnübertragung* (*djelomična prevedenica koja razvija latentne mogućnosti jezika primaoca*): njem. *Vaterland* prema lat. *patria*.
3. **Lehnschöpfung** (*formalno nezavisni neologizam*): znači novotvorbu nastalu pod utjecajem stranog uzora u kojoj se ne oponaša model već se neovisno o njemu stvara novi izraz: njem. *Umwelt* prema franc. *milieu*.

³ U prikazu tipova i podtipova posuđenica i kalkova u zagradi se navode prijevodi koje je ponudio Ž. Muljačić (1968: 5-19) ili autorica članka.

⁴ W. Betz napominje da je svaki germanski jezik mogao od vlastitih riječi koje znače "vojska" i "vući" stvoriti naziv koji bi u nvnj. kao doslovna prevedenica glasio *Heerzieher*, tj. *Herzog*.

Druga temeljna skupina objedinjava sljedeće tipove kalkova:

4. **Lehnbedeutung** (*semantička posuđenica*): znači pridruživanje novog značenja domaćem izrazu, npr. njem. *Geist* ("duh") pod utjecajem franc. *esprit* zadobiva dodatno značenje "duhovitost".
5. **Lehnwendung** (*frazeološki kalk*): njem. *den Hof machen* prema franc. *faire la cour* ("udvarati se").
6. **Lehnsyntax** (*sintaktički kalk*): znači preuzimanje novih sintaktičkih oblika, npr. *das ist meines Amtes* prema lat. *hoc mei officii est*.⁵

V. Vinja (1951: 548-594) razlikuje posuđenicu od kalka. Kalk dijeli u tri podskupine: **leksički**, **frazeološki** i **sintaktički**, a svaki od njih na **književni** i **pučki**. U svojoj drugoj raspavi (1954: 199) tipologiji kalka pridružuje i tip **hibridne složenice**.

E. Haugen (1958) osvrnuo se na različite tipove interferencije. *Posuđenicu (loanword)* definira kao **imported lexeme**, a kalkove (**loanshifts**) "involves a shift in the meaning (context) of native lexems". Haugenova je raščlamba primarno trodjeljna (1972: 85):

1. **Loanword** je kategorija u kojoj je morfološka importacija bez supstitucije.
2. **Loanblend** je kategorija koja uključuje morfološku supstituciju i importaciju.
3. **Loanshift** je pojam koji se odnosi na skupinu s morfološkom supstitucijom bez importacije. U toj su skupini **loan translations** (*prevedenice*) i **semantic loans** (*semantičke posuđenice*). U kategoriju kalkova ubraja još **phrasal loan** i **syntactic substitution**. Betzov tip *Lehnschöpfung* Haugen zove **induced creation** (*inducirana tvorba*).

U. Weinreich (1953/63: 51) za sve posuđene elemente rabi naziv **transfers**, a za kalkove **loan translation**. Leksičke kalkove definira kao *reproduction in terms of equivalent native words*. Jednim se dijelom oslanja na Betzovu klasifikaciju i uz njegove termine navodi engleske paralelizme:

1. **loan translation proper** (*Lehnübersetzung*)
2. **loan rendition** (*Lehnübertragung*)
3. **loan creation** (*Lehnschöpfung*)
4. **semantic loan, semantic extension** ili **loan meaning** (*Lehnbedeutung*).

Weinreich ne pravi razliku između frazema i sintaktičkih obrata pa zato ne uvodi tipove frazeološkog i sintaktičkog kalka već ih svrstava u tipove br. 1 ili 2. Međutim, Weinreich uvrštava tip *poluprevedenice* u kojoj se jedan dio preuzima, a drugi kalkira i zove je **hybrid compound** (*hibridna složenica*), a spominje i Haugenov naziv *loanblends*.

⁵ U ovome primjeru sintaktičkoga kalka uporaba je genitiva u njemačkom jeziku motivirana latinskim predloškom.

L. Deroy (1956) u iscrpnom pregledu rezultata i tipova jezičnoga posuđivanja koristi se nazivima: **emprunt** (posuđenica) i **faux emprunt** (pseudoposuđenica), a na razini kalkova: **calque**, **calque léxical** (leksički kalk), **calque d'expression** (frazološki kalk), **emprunt sémantique** (semantička posuđenica).

K. Schumann (1965) dijeli kalkove (**Lehnprägungen**) u dvije nejednake skupine:

- I. **Eigentliche (reine) Lehnprägungen** [pravi (čisti) kalkovi]
- II. **Lehnprägungs - Mischtyp** [mješoviti tipovi kalkova].

Svaka se skupina raščlanjuje na podtipove pa bi Schumanova shema izgledala ovako:

1. **Lehnbildungen** (formalno značenjske tvorbe): ovaj tip uključuje:
 - a) *Lehnübersetzung* (doslovne prevedenice): Betov 1. tip
 - b) *Lehnübertragung* (djelomične prevedenice): Betov 2. tip
2. **Lehnbedeutungen** (semantičke posuđenice) uključuju podtipove:
 - a) *Synonyme Lehnbedeutung* (sinonimne semantičke posuđenice): Betzov 4. tip
 - b) *Gliedübersetzte Lehnbedeutung* (složenice - problematične semantičke posuđenice). U njemačkom leksemu *Raumforschung* ("svemirsko istraživanje") nije jasno je li prema engleskom modelu *space research* prvi član složenice (Raum) dobio novo značenje (uz starije "prostor") ili je izraz preveden bez obzira na postojeći njemački izraz *Raumforschung* ("znanost o planskom uređenju životnog prostora").
 - c) *Homophone Lehnbedeutung* (homofona semantička posuđenica)
 - d) *Homologe Lehnbedeutung* (homologna semantička posuđenica)
3. **Lehn-Wortbildung** (kalkirana tvorba riječi - oba člana): tip složenice *paromlin* prema njem. *Dampf-mühle*.
4. **Lehn-Wortbildung** (kalkirana tvora riječi - jedan član): taj član preveden u nizu dvočlanih složenica postaje produktivan i u sintagmama u kojima drugi član nije preveden. Primjerice prefiks so- kalkiran u ruskom iz drugih jezika (*sovremenik*, *součenic*) spaja se i samostalno: *sobutylnik* ("drug u pijanstvu").
5. **Lehn-Form** (morfološki kalk):
 - a) *Übersetzung mit Lehn-Form* (kalkirana forma): stsl. ima često oblik *nebesa* (pl.) prema grčkom *οὐρανοί*;
 - b) *Lehnwort mit Lehnform* (posuđenica s kalkiranom formom): ruski množinski oblik *amury* prema francuskom *les amours* običniji je od jedninskog oblika *amur*;
 - c) *Lehnübersetzung mit Lehnform* (prevedenica s kalkiranom formom): stsl.oblik vüselenaja ženski je rod dobio prema grčkom modelu *ἡ σίχουένη*;

- d) *Lehnbedeutung mit Lehnform* (semantička posuđenica s kalkiranom formom): *kozice* naziv za dječju bolest kalkiran je prema njemačkom izrazu *Pocken* (< [Ziegen]bock). Njemački izraz znači plural imenice *kozica* i dječju bolest.
6. **Lehn-Formumschreibung** (perifrastični morfološki kalkovi): npr. makedonski ima uz slavenski oblik perfekta (*jas sum došol*) i kalkirani oblik prema rumunjskom obliku (*imam dojdeno*).
7. **Lehnsyntax** (sintaktički kalkovi):
- a) *Syntaktische Lehnfunktion eines Wortes* (sintaktička funkcija jedne riječi): makedonski prijedlog *od* pod utjecajem albanskog, rumunjskog i pučkogrčkog ujedinjuje i funkciju izumrlog *iz*: *izlaze od soba*;
- b) *Lehnwort mit syntaktischer Funktion* (posuđenica sa sintaktičkom funkcijom): makedonski veznik *oti* (da) koji uvodi izrične rečenice posuđen je iz grčkoga *ὄτι*;
- c) *Syntaktischer Lehngebrauch von Kasus, Tempus, Modus, Genus Verbi* (kalkirana uporaba padeža, vremena, načina i roda glagola): češki akuzativni oblik u strukturi *On nemá sestru* vjerojatno je nastao pod utjecajem njemačkoga *Er hat keine Schwester*;
- d) *Syntaktische Lehnkonstruktion* (kalkirani sintaktički obrati): apsolutni padežni obrati u raznim jezicima po uzoru na latinski ablativ apsolutni;
- e) *Lehn-Wortstellung* (kalkirani red riječi).
8. **Lehnwendung** (frazološki kalk): Betzov 5. tip.
9. **Mischtypen mit Fremdelement** (mješoviti tipovi kalkova sa stranim elementom)
- a) *Teillehnwort* (poluposuđenica): jedan je dio preuzet, a drugi preveden, npr. u češkom leksemu *bavlna* prema njemačkom *Baumwolle*, prvi je dio (u skraćenom obliku) preuzet, a drugi preveden.
- b) *Lehnwendung mit Fremdelement* (frazološki kalk sa stranim elementom): ruski oblik *kury* jedino se javlja u frazemu *stroit' kury komu* (udvarati se kome') prema francuskome frazemu *faire la cour à quelqu'un*.
10. **Lehngliedzusatz** (tautološke posuđenice i tautološki kalkovi):
- a) *Übersetzung mit Lehngliedzusatz* (tautološki kalk): stsl. govēinū značenjski je podudarno s grčkim pridjevom *εὐλαβής* sa značenjem 'blag'. U staroslavenskim izrazima *dobrogovēinū* naknadno je kalkiran dio grčke riječi *εὐ* 'dobro' i nepotrebno spojen.
- b) *Lehnwort mit Lehngliedzusatz* (tautološka posuđenica): ruski leksem *admiraltejstvo* prema nizozemskom *admiraliteit* sadrži dva istoznačna sufiksa (niz. -teit i ruski -stvo).

Navedeni tipovi od 1 do 8 ulaze u prvu skupinu pravih (čistih) kalkova, a tipovi broj 9 i 10 u mješovite tipove kalkova. Osim te globalne raščlambe Schumann dopušta i dvočlanu raščlambu na: **Inhaltslehnprägungen**, tj. tipove koji se tiču prijenosa sadržaja i "glasovnog materijala", te **Bildungslehnprägungen**, tj. tipve koji se odnose na tvorbu i spajanje "glasovnog materijala". U prvu skupinu ulaze tipovi navedeni pod numeracijom 2a, 2b, 2c, 2d, 7a i 7c, u drugu skupinu tipovi numerirani pod 1a, 1b, 3-6, 7d, 7e, 9-10.⁶

Schumannova je klasifikacija kalkova vrlo razgranata i u namjeri da bude precizna bez opravdanog razloga vrlo složena.

Ž. Muljačić (1968: 8-9) analizirao je Betzovu, Vinjinu, Haugenovu, Weinreichovu i Schumannovu terminologiju i ponudio hrvatske ekvivalente za stranu kalkološku nomenklaturu.

R. Simeon (1969) u Enciklopedijskom rječniku lingvističkih pojmova ima natuknice o **posuđenici**, **kalku** ili **prevedenici**, **prevedenoj posuđenici**, o **semantičkoj posuđenici**, **hibridu** ili **hibridnoj složenicu** i **polukalku**. Unutar natuknice 'frazeološki' spominje frazeološki kalk. Termin sintaktički kalk ili njegovi ekvivalenti nisu uvršteni u Rječnik.

T. E. Hope (1971: 618-619) u raspravi o leksičkom posuđivanju u romanskim jezicima govori o tipovima kalka navodeći uz engleske nazive ekvivalente na njemačkom jeziku:

- 1) **loan-translation** (*Lehnübersetzung*)
- 2) **loan-rendition** (*Lehnübertragung*)
- 3) **loan-creations / false loans** (*Lehnschöpfungen*).

K. Sørensen (1973)⁷ prezentirajući posuđeni leksik iz engleskog jezika u danski koristi se terminima *direkte lån* (*posuđenica*), *pseudolån* (*pseudoposuđenica*), *hybrid*, *oversaettelslån* (*doslovna prevedenica*) i *betydningslån* (*semantička posuđenica*), u radovima istoga autora (1982: 127-130) navedeni su engleski ekvivalenti *direct loan*, *pseudo-loan*, *hybrid*, *translation loan* i *semantic loan*.

J. Jernej (1973: 256) u svome članku o kalku i prevođenju navodi tri tipa kalka: **calco lessicale** (*leksički kalk*), **calco fraseologico** (*frazeološki kalk*) i **calco sintattico** (*sintaktički kalk*).

M. Rammelmeyer (1975: 22) u svojoj se knjizi o kalkovima ne dotiče posuđenica. Njegova je raščlamba kalkova u glavnim kategorijama pojmovno i terminološki istovjetna s Betzovom. Pojam **Lehnprägung** (*kalk*) obuhvaća tipove:

1. **Lehnbedeutung** (*semantička posuđenica*): npr. češk. zámek prema njem. *Schloß*;

⁶ U podjelu o kojoj je riječ nije uvršten tip 7b koji je čista posuđenica.

⁷ Navedeno prema V. Muhvić Dimanovski (1990: 100).

2. **Lehnübersetzung** (doslovna prevedenica): njem. *Wolkenkratzer* iz eng. *skyscraper*;⁸
3. **Lehnübertragung** (djelomična prevedenica): željeznica prema njem *Eisenbahn*, njem. *Vaterland* prema lat. *patria*;
4. **Lehnschöpfung** (formalno nezavisni neologizam): njem. *Umwelt* prema franc. *milieu*;
5. **Teillehnübersetzung** (poluprevedenica): češ. *bavlina* prema njem. *Baumwolle*;
6. **Lehnsyntax** (sintaktički kalk),
7. **Lehnphraseologie** (frazološki kalk).

B. Carstensen (1979: 90-93) proučavajući utjecaj engleskoga na njemački jezik u evidentne je oblike utjecaja uvrstio ove kategorije **Lehnwort** (posuđenica), **Scheinentlehnung** i **Mischkompositum**. U rezultate latentnog utjecaja ubrojio je kalkove: **Lehnübersetzung** (doslovnu prevedenicu), **Lehnübertragung** ili **Teillehnübersetzung** (djelomičnu prevedenicu), potom **Lehnbedeutung** (semantičku posuđenicu) i **Lehnwendung** (frazološki kalk). U latentne utjecaje ubraja i sintaktičke obrate (**Lehnsyntax**).

D. Duckworth (1979: 222) primjenjuje u svojoj raspravi terminologiju koja se najvećim dijelom oslanja na priložima njemačkih lingvista. Polazeći od šireg konteksta jezičnog posuđivanja raščlamba se elementa jezičnog posuđivanja odnosi na dvije šire kategorije: **Lehnwort** (posuđenica) i **Lehnprägung** ili **Lehnformung**⁹ (kalk). Kategorija kalka uključuje pojmove s etiketom: **Lehnübersetzung**, **Lehnübertragung**, **Lehnbedeutung** i **Lehnschöpfung**. Terminološka, odnosno nocijska inovacija jedino je **Lehnverbindung** koji se odnosi na hibridne složenice, jer drži da taj izraz transparentnije određuje tu kategoriju od Betzova naziva *Teillehnwort*.

P. Zolli (1980: 2) razlikuje dva tipa kalka.

- 1) **calco formale** (formalni kalk) ili **calco struttrurale** (strukturni kalk) predstavlja doslovnu prevedenicu;
- 2) **calco semantico** (semantički kalk).

A. Martinet (1982: 100-111, 169-186) u poglavlju o interferenciji ('interférence linguistique') razlikuje između "jednostavnog posuđivanja znaka" kategoriju kalka, te u Indeksu naziva i pojmova: **calque**, **calque approximatif** (djelomična prevedenica) i **équivalent suggéré** (formalno nezavisni neologizam).

⁸ Navedeni primjer prema našem poimanju ne odgovara tipu doslovne prevedenice (*Lehnübersetzung*) jer vjerno ne odlikava semantičku razinu uzora. Njemački izraz *Wolkenkratzer* ulazio bi u kategoriju djelomičnih prevedenica (*Lehnübertragung*), dok bi hrvatski leksem *neboder* bila doslovna prevedenica.

⁹ Naziv *Lehnformung* odnosi se na oblikovanje složenica.

R. Gusmani (1983: 74 i 154) razlikuje:

1. **calco strutturale** (*strukturni kalk*):
 - a) *calco perfetto* (*doslovna prevedenica*)
 - b) *calco imperfetto* (*djelomična prevedenica*)
2. **calco semantico** (*semantički kalk*)
3. **calco sintatico** (*sintaktički kalk*)
4. **calco fraseologico** (*frazeološki kalk*)
5. **calco morfologico** (*morfološki kalk*).

C. J. Wells (1985: 275-278) u prosesu posuđivanja operira s pet kategorija:

1. **Loan-Words** (*Lehnwörter*)
2. **Loan - Coinage** (*Lehnprägung*):
 - a) *semantic loans*
 - b) *loan - translations*
3. **Hybrid Loans**
4. **Pseudo-Loans** (*Scheinentlenungen*)

W. Viereck (1986: 115-119) klasifikaciju tipova posuđivanja temelji na stupnju supstitucije inojezičnih elemenata elementima jezika primaoca.

- I. **zero substitutions** (*nulta supstitucija*):
 - a) *loans* (*posuđenice*)
 - b) *pseudo-loans* (*pseudoposuđenice*)
- II. **full substitutions** (*potpuna supstitucija*):
 - a) *semantic loans* (*semantičke posuđenice*)
 - b) *loan translations* (*prevedenica*).

Između spomenutih dvaju tipova kalkova W. Viereck razlikuje **partial substitutions** (*djelomičnu supstituciju*) ili **loan blends**.

R. Filipović (1986) bavi se prije svega **posuđenicom** kao najraširenijim i evidentnim oblikom posuđivanja, ali i **pseudoposuđenicama**, zatim **prevedenicama** ili **kalkovima**, **semantičkim posuđenicama**, odnosno **semantičkim proširivanjem**.

D. Ward (1986: 324-326) za potrebe analize engleskoga jezika na ruski služi se terminima **loanword**, **calque** ili **loan-translation**, **phraseological calque**, **loan-blend** ili **hybrid**, **loan-meaning**.

M. Lehnert (1986: 134-135) razrađuje terminologiju iz lingvistike jezičnih dodira prema postojećim uzorima i razlikuje: **direct loanword** (*posuđenica*) i **loan-translation** (*doslovna prevedenica*), **loan-phrase** (*frazeološki kalk*), **loan-meaning** (*semantička posuđenica*), **loan-rendition** (*djelomična posuđenica*) i **loan-creation** (*formalno nezavisni neologizam*).

M. Ljung (1986: 5-7)¹⁰ prezentira tročlani sustav u kojem se svaki član razdvaja na dva dijela:

- I. **direkta lán** (*direktne posuđenice*): *ord* (riječi) i *fras* (frazе)
- II. **översättningslán** (*prevedenice*): *ord* (riječi) i *fras* (frazе)
- III. **konstruktionslán** (*konstrukcijske posuđenice*): *syntax* i *ordbildning*.

Kategorija prevedenica uključuje i semantičke posuđenice (***betydelselán***).

S. Babić (1986: 47) analizirajući kalkove u hrvatskome jeziku prema njemačkom uzoru na temelju Rammelmeyerove knjige (1975) rabi sljedeće nazive: ***prevedenica***, ***poluprevedenica***, ***hibrid*** ili ***hibridna složenica***, ***formalno nezavisni neologizam***, ***semantička posuđenica***.

V. Muhvić Dimanovski (1990: 102) kritički se osvrćući na terminologiju u jezičnome posuđivanju što je različiti autori rabe na hrvatskom, njemačkom, engleskom, francuskom, švedskom i danskom jeziku opredjeljuje se za sljedeću kalkološku tipologiju:

1. ***posuđenica***
2. ***hibrid ili hibridna posuđenica***
3. ***poluprevedenica***
4. ***doslovna prevedenica***
5. ***djelomična prevedenica***
6. ***formalno nezavisni neologizam***
7. ***semantička posuđenica***: prvi tip (jednakost po obliku i najčešće po značenju) i drugi tip (jednakost po značenju)
8. ***frazološki kalk***
9. ***sintaktički kalk***.

I. Nyomárkay (1993: 124) u obradi mađarskog utjecaja na hrvatski jezik koristi se nazivima njemačkih naziva (W. Betza, K. Schumann i Ch. Sanfeld-Jensena) navodi nazive ***Lehnübersetzung*** i ***Lehnübertragung***, ***Lehnbedeutung*** i ***Lehnsyntax***.

Lj. Šimunković (1996: 78-114) u monografiji o mletačkim dvojezičnim proglasima prezentirala je lingvističke kalkove i razvrstala ih na:

- 1) **strukturne kalkove**
 - a) *kompozicijsko strukturalni kalk*
 - b) *derivacijsko strukturalni kalk*
 - c) *nepotpuni kalk*
 - d) *slobodni kalk*

¹⁰ Navedeno prema V. Muhvić Dimanovski (1990: 100).

- 2) **semantičke kalkove**
- 3) **frazeološke kalkove**
- 4) **sintaktičke kalkove**
- 5) **morfološke kalkove.**

Strukturni kalk definicijom odgovara leksičkome kalku, a njegovi podtipovi 1a, 1b doslovnim prevedenicama, dok podtip 1c odgovara djelomičnoj prevedenici, a podtip 1d formalno nezavisnom neologizmu. Nocija i etiketa naziva semantičkog, frazeološkog i sintaktičkog kalka odgovara interpretacijama drugih autora. Autorica uvrštava i pojam morfološkoga kalka kao reprodukciju stranih gramatičkih kategorija (kalkirana uporaba padeža, poistovjećivanje neodređenoga člana brojem jedan, uporaba pasiva).

* * *

Analizom i usporedbom definicija i termina u pojedinih autora može se utvrditi tipološka i terminološka disperzija na području jezičnoga kalka. Radi bolje preglednosti u sljedećoj se tablici navode termini i autori koji se njime služe.

Tab. 1. Pregled termina prema kategorijama kalka i prema autorima

NAZIV	AUTORI
kalk calco calque Lehnformung Lehnprägung loan-coinage loanshift	Filipović, Muljačić, Simeon, Šimunković, Vinja Gusmani, Jernej Deroy, Martinet, Ward Duckworth Betz, Duckworth, Rammelmeyer, Schumann Wells Haugen
doslovna prevedenica	Muljačić, Muhvić Dimanovski,
calco lessicale calco perfetto calco strutturale calque léxical calco formale calque Lehnübersetzung leksički kalk loan translation loan traslation proper oversaettelselån översättningslån	Jernej Gusmani Gusmani, Zolli Deroy Zolli Martinet, Ward Betz, Carstensen, Duckworth, Rammelmeyer, Schumann, Nyomárkay Vinja Haugen, Hope, Lehnert, Sørensen, Viereck, Ward, Wells Weinreich Sørensen Ljung

NAZIV	AUTORI
prevedenica translation loan	Babić, Filipović, Muljačić, Simeon Sørensen
djelomična prevedenica	Muljačić, Muhvić Dimanovski
calco imperfetto calque approximatif Lehnübertragung loan rendition nepotpuni kalk Teil-Lehnübersetzung	Gusmani Martinet Betz, Carstensen, Duckworth, Rammelmeyer, Schumann, Nyomárkay Haugen, Hope, Lehnert, Weinreich Šimunković Carstensen
formalno nezavisni neologizam	Muljačić, Muhvić Dimanovski
équivalent suggéré false loans induced creation Lehnschöpfung loan creation slobodni kalk	Martinet Hope Haugen Betz, Carstensen, Duckworth, Rammelmeyer, Schumann Hope, Lehnert, Weinreich Šimunković
poluprevedenica	Babić, Muvić Dimanovski
polukalk poluposudenica Teillehnwort Teilübersetzung	Muljačić, Simeon Muljačić Betz, Rammelmeyer, Schumann Rammelmeyer
semantička posuđenica	Babić, Filipović, Muljačić, Muhvić Dimanovski, Simeon, Zergollern-Miletić
betydelselån betydningslån calco semantico emprunt caché emprunt sémantique Lehnbedeutung loan-meaning proširenje značenja u obrnutom smjeru semantic extension semantic loan semantički kalk	Ljung Sørensen Gusmani, Zolli Gagnon i Rey-Debove Deroy, Gagnon i Rey-Debove Betz, Carstensen, Duckworth, Nyomárkay, Rammelmeyer, Schumann Lehnert, Weinreich, Ward Zergollern-Miletić Weinreich Haugen, Sørensen, Weinreich, Viereck, Wells Šimunković

NAZIV	AUTORI
frazološki kalk	Muljačić, Muhvić Dimanovski, Simeon, Šimunković, Vinja
calco fraseologico calque d'expression loan- phrase Lehnphraseologie Lehnwendung översättningslån-fras phraseological calque phrasal loan	Gusmani, Jernej Deroy Lehnert Rammelmeyer Betz, Carstensen, Schumann Ljung Ward Haugen
sintaktički kalk	Muljačić, Muhvić Dimanovski, Šimunković, Vinja
calco sintatico grammatical calque konstruktionslån-syntax Lehnsyntax syntactic substitution	Jernej Weinreich Ljung Betz, Carstensen, Nyomárkay, Rammelmeyer, Schumann Haugen
morfološki kalk	Šimunković
calco morfologico Lehn-Form	Gusmani, Jernej Schumann

Na temelju iznesenih podataka o zastupljenosti pojedinih naziva u različitim autora može se zaključiti:

1. Kalkološka je nomenklatura u nocijskom smislu u nekih autora podudarna, a u drugih različita. U većine je autora pragmatički odabrana, tj. određena građom koju obrađuju. Pojedini se autori (Deroy, Haugen, Martinet, Vinja, Viereck) zadržavaju na općoj podjeli kalkova, tj. uzimaju u obzir samo ograničeni broj širih kategorija, a drugi (Betz, Carstensen, Schumann) se priklanjaju jako raščlanjenoj podjeli. Nedostatak je prvoga pristupa nedovoljna preciznost, a drugoga bezrazložna složenost i opterećenost koja konačno zamagljuje preglednost.¹¹
2. Njemačka terminologija ima najdužu tradiciju, najrazrađenija je i poslužila je kao obrazac za raščlambu i terminologiju autorima izvan njemačke lingvistike (Hope, Nyomárkay, Wells). Engleska i francuska terminologija mnogo su jednostavnije. Talijanska je terminologija najuža i operira uglavnom nazivima za najšire kategorije kalka.

¹¹ Usp. Schumannovu klasifikaciju.

3. Autori se u pravilu služe tipologijom karakterističnom za lingvistiku njihova jezika, čak i onda kad se služe građom nekog drugog jezika. Tako se njemački autori služe tipologijom uobičajenoj u njemačkoj lingvistici i onda kada proučavaju druge jezike (Rammelmeyer, Reiter, Vasilev) ili pišu na drugom jeziku (Duckworth, Viereck). Jedino se skandinavska terminologija podudara u značenju i klasifikaciji s engleskom terminologijom.

3. Prijedlog za kalkološku tipologiju i terminologiju

S obzirom na terminološku disperziju kao rezultat različitih pristupa pitanju kalka priklanjamo se podjeli koja vodi računa o svim relevantnim tipovima i koja ne opterećuje nebitnim pojedinostima. Opća bi podjela treba slijediti jezične razine na kojima se ostvaruje kalkiranje. To su leksička, semantička i sintaktička razina. Na svakoj se od tih razina ostvaruju specifični tipovi kalkova. Drugim riječima, svaka šira kategorija može uključivati odgovarajuće tipove.

Shema bi predložene klasifikacije mogla izgledati ovako:

I. leksički kalk

- a) *doslovna prevedenica*
- b) *djelomična prevedenica*
- c) *poluprevedenica*
- d) *formalno nezavisni neologizam*
- e) *frazeološki kalk*

II. semantički kalk

- s gledišta izraza:
 - a) *homofoni semantički kalk*
 - b) *heterofoni semantički kalk*
- s gledišta sadržaja:
 - a) *homonimski semantički kalk*
 - b) *sinonimski semantički kalk*

III. sintaktički kalk.

Leksički kalkovi obuhvaćuju sve tipove kalkova na leksičkoj razini.

I. *Doslovne prevedenice*

Doslovne prevedenice su takav tip u kojima se vjerno preslikava strani model na strukturnoj i semantičkoj razini. To je potpuna zamjena elemenata iz jezika uzora domaćim elementima, prema načelu član za član, a pritom se preuzima cjeloviti strani sadržaj. Prema tvorbenom modelu doslovne prevedenice mogu biti:

- složenice: *neboder* < engl. *skyscraper*, *svjetonazor* < njem. *Weltanschauung*, *zimzelen* < njem. *Wintergrün*, *domobran* < mađ. *honvéd* ili njem. *Landwehr* itd.

- složeno-sufiksne tvorenice:
debelokožac < njem. *Dickhäuter*, *lakovjeran* < njem. *leichtgläubig*,
vjerodostojan < njem. *gläubwürdig* itd.
- prefiksne tvorenice:
izlet < njem. *Ausflug*, *predgovor* < njem. *Vorrede*, *prinos* < njem. *Beitrag* itd.
- prefiksno-sufiksne tvorenice: *posrednik* < njem. *Vermittler*, *povjerenstvo* < mađ. *bizottság*, *razvodnik* < mađ. *őrvezető* itd.
- izvedenice: *gospođica* < njem. *Fräulein*, *ležaj* < njem. *Lager* itd.
- atributivni skup: *crna kutija* < engl. *black box* itd.

2. Djelomične prevedenice

Djelomična je prevedenica leksička jedinica djelomične reprodukcije: jedan je tvorbeni element vjerno prenesen, a drugi slobodno. Ona ne reproducira tvorbeni model vrstom ili redosljedom tvorbenih jedinica ili vjerno ne prenosi svaki element značenja. Ovaj tip prevedenica objedinjava više vrsta. Jednu skupinu čine djelomične prevedenice koje se od modela razlikuju u jednome dijelu značenja, a drugu prevedenice s različitim tvorbenim odstupanjima u odnosu na model.

Semantičko odstupanje ilustriraju sljedeći primjeri: *kolodvor* < njem. *Bahnhof*, *zrakoplov* < *Luftschiff*, *bijeg mozgova* < engl. *brain drain*,¹² *nogomet* < engl. *football*).

Djelomične prevedenice s nereproduciranim tvorbenim modelom mogu se raščlaniti na više podvrsta:

- Strana se složena zamjenjuje izvedenicom: *cvjetača* < njem. *Blumenkohl*, *glodavac* < njem. *Nagetier*, *olovka* < njem. *Bleistift*, *prašnik* < njem. *Staubgefäß*, *štednjak* < njem. *Sparherd*, *željeznica* < njem. *Eisenbahn* ili mađ. *vaspálya* itd.
- Složenica se može reproducirati složenim izrazom:
kratki spoj < njem. *Kurzschluß*, *sirovo željezo* < njem. *Roheisen*, *spavaća kola* < mađ. *hálókocsi* (jednako je tako moguć i njemački uzor *Schlafwagen*), *ispit zrelosti* < njem. *Reifeprüfung*, *pribor za jelo* < njem. *Eßbesteck* itd.
- Nepodudarnost između modela i kalka može biti u primjerima različita redosljeda tvorbenih jedinica: *Haarspalter*-*cjepidlaka* i sl.

3. Poluprevedenice

Poluprevedenica tip je kalka u kojemu se jedan dio kalkira a drugi zadržava u neprevedenom obliku. Za taj je tip jezičnih inovacija opravdan i naziv poluposuđenica: *noćni klub* < engl. *night club*, *meč-lopta* < engl. *match-ball*, *putni ček* < engl. *traveler's check*.

¹² Doslovna je prevedenica *odljev mozgova*.

4. Formalno nezavisni neologizam

Formalno nezavisni neologizam predstavlja tip leksičkih inovacija u kojima jezik primalac ne oponaša strani predložak, već se potpuno neovisno o njemu stvara novi označitelj za novo označeno. O tom obliku postoje podvojena mišljenja: jedni vjeruju da je strani predložak bio presudan za stvaranje nove riječi slobodnim izborom jedinica iz inventara domaćih tvorbenih elemenata, drugi drže da bi se taj oblik razvio bez obzira na strani uzor i zato mu odriču status kalka. Ove inovacije ne bi trebalo isključivati iz fenomenologije međujezičnih dodira jer su, iako neizravno, potaknute leksičkim elementima drugoga jezika¹³: *doigravanje* < engl. *play off*, *grad prijatelj* < engl. *sister city* itd.

6. Frazeološki kalk

Frazeološki kalk predstavlja prijenos semantički i sintaktički neraščlanjivih skupova riječi: *Vrijeme je novac* < engl. *Time is money* (Franklin). *Kocka je bačena* < lat. *Alea iacta est* (Cezar); *baciti u vjetar* < tal. *buttare al vento*, *vaditi kestene iz vatre* < franc. *tirer les marrons du feu* (Lafontaine), *djevojka za sve* < njem. *Mädchen für alles*.

Semantički kalk nastaje kad se kojoj domaćoj riječi pod utjecajem nekoga stranog jezika pridružuje novo, dodatno značenje. Novo značenje može potisnuti staro, ali najčešće istodobno postoje oba značenja: staro je osnovno, a novo preneseno, obično metaforičko. Kod semantičkih se posuđenica može istodobno govoriti i o doslovnim prevedenicama jer kad se prevodi neka strana riječ, automatski se prenosi i njezino značenje. Semantički kalkovi mogu biti prema izrazu:

- homofoni, tj. izrazi relativno podudarni s uzorom jer se novo značenje pridružuje nekoj ranijoj posuđenici-europeizmu: *generacija* < engl. *generation* (npr. ~ kompjutora), *memorija* < engl. *memory*, *program* < engl. *programme* itd.
- heterofoni, tj. u izrazu različiti kalkovi: *miš* < engl. *mouse*, *kričav* < njem. *schreiend* (intenzivne boje) itd.

Prema sadržaju se semantički kalk dijeli na:

- homonimski kalk, tj. izraz kojemu je dodatno značenje različito od prvotnoga: *jutro* uz prvotno značenje *dio dana* kalkiranjem prema njemačkom *Morgen* dobilo je dodatno značenje *jedinica za površinu tla*, *leća* uz značenje *mahunarka* pod utjecajem njemačkog izraza *Linse* postaje i optički pojam, riječ *krtica* danas je višeznačna: prvotno *vrsta životinje*, pod utjecajem engl. *mole* dobila je značenje *doušnik* i franc. *taupe* - *sprava za bušenje tunela*.
- sinonimski kalk, tj. izraz kojemu je novo značenje u odnosu istosti ili bliskosti s nekim drugim domaćim izrazom: izraz *mjera* < njem. *Maßnahme* sinonim je leksemu *postupak* itd.

13 Gusmani, R. (1983: 32)

Sintaktički kalk prijenos je organizacije unutar sintagme ili unutar rečenice, npr. konstrukcija za/bez + infinitiv < tal. per/senza + infinitiv, red riječi itd.

Neki autori (Gusmani, Schumann, Šimunković) govore i o morfološkom kalku. Kako je morfološki sustav zatvoren i rezistentan spram promjena izazvanim jezičnim posuđivanjem, primjeri morfoloških kalkova koji se javljaju u bilingvalnih govornika nisu prihvatljivi s normativističkoga gledišta. Osim kao nekrotizmi ne ostavljaju većih tragova u jeziku primaocu. To objašnjava činjenicu što ih teoretičari kalkiranja rijetko uvrstavaju kao posebnu kategoriju.

LITERATURA

1. Babić, S.: *Njemačke prevedenice - izazov našim lingvistima*. Dometi, 9/XIII, Rijeka, 1987., str. 91-96.
2. Babić, S.: *Njemačke prevedenice u hrvatskom ili srpskom jeziku*, Hrvatska jezikoslovna čitanka, Globus, Zagreb, 1990., str. 225-230.
3. Betz, W.: *Deutsch und Lateinisch*. Die Lehnbildungen der ahd. Benediktinerregel, Bonn, 1949., str. 1-227.
4. Carstensen, B.: *Evidente und latente Einflüsse des Englischen auf das Deutsche*. Fremdwort-Diskussion, Hrsg. P. Braun, W. Fink Verlag, München, 1979., str. 90-94.
5. Dardano, M.: *English influence on Italian*. English in Contact With Other Languages, eds. W. Viereck - W. D. Bald, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1986., str. 231-252.
6. Deanović, M.: *Osservazioni sulle origini dei calchi linguistici*. Archivium romanicum, XVIII, Roma, 1934., str. 129-142.
7. Deroy, L.: *L'emprunt linguistique*. Bibliotheque de la Faculté de Philosophie et Lettres de l'Université de Liege, Fascicule CXXI, Edition "Les Belles Lettres", Paris, 1956., 466 str.
8. Duckworth, D.: *Der Einfluß des Englischen auf den deutschen Wortschatz seit 1945*. Fremdwort-Diskussion, Hrsg. P. Braun, W. Fink Verlag, München, 1979., str. 212-245.
9. Filipović, R.: *Teorija jezika u kontaktu*. Uvod u lingvistiku jezičnih dodira, JAZU - Školska knjiga, Zagreb, 1986., 322 str.
10. Gagnon, G. i Rey-Debove, J.: *Dictionnaire des anglicismes*. Librairie Larousse, Paris, 1982.
11. Galic, P.: *Un manuale di conversazione italo-croato*. Studi di grammatica italiana, vol. X, Firenze, 1981., str. 51-61.
12. Gusamni, R.: *Saggi sull'interferenza linguistica*, I, Casa Editrice Le Lettere, Firenze, 1983., str. 74 i 154.
13. Haugen, E.: *The Analysis of Linguistic Borrowing*. The Ecology of Language, Essays by Einar Haugen, Stanford University Press, Stanford, 1950/1972., str. 79-109.
14. Haugen, E.: *Language Contact*, Actes du Huitième Congrès International des linguistes. Oslo, 5/8 - 9/8, 1957, Oslo 1958., str. 771-785.

15. Hope, T. E.: *Lexical borrowing in the Romance Languages*, Oxford, 1971., str. 618-619.
16. Jernej, J.: *Traduzione e calco (con esemplificazione italiana, serbocroata e tedesca)*, La traduzione, Saggi e studi, Trieste, 1973, str. 249-258.
17. Lehnert, M.: *English Loans in GDR German*. English in Contact With Other Languages, eds. W. Viereck - W. D. Bald, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1986., str. 129-157.
18. Ljung, M.: *Undersökningen Engelskan i Sverige*. Språkvård, 1, Stockholm, 1986., str. 5-11.
19. Martinet, A. *Osnove opće lingvistike*, (prijevod i predgovor August Kovačec), Grafički zavod Hrvatske, Zagreb, 1982.
20. Migliorini, B. : *Prestito*. Enciclopedia italiana Treccani, XXVIII, str. 215.
21. Muhvić Dimanovski, V.: *Prevedenice - jedan oblik neologizama*, Rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, knj. 446, Zagreb, 1992., str. 93-205.
22. Muljačić, ž.: *Tipologija jezičnoga kalka*. Radovi, sv. 7, Filozofski fakultet, Zadar, 1968., str. 5-19.
23. Nyomárkay, I.: *Le cas du calque ... est plus complexe (B. Unbegaun) (Über die Lehnübersetzungen mit besonderer Rücksicht auf das Kroatisch[serbisch]e)*, Studia Slavica Hung. 38/1-2, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1993., str. 113-124.
24. Nyomárkay, I.: *Ungarische Vorbilder der kroatischen Spracherneuerung*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1989., 225 str.
25. Oskaar, E.: *Das Deutsche im Sprachkontakt*. Sprachgeschichte. Ein Handbuch zur Geschichte der deutschen Sprache und ihrer Erforschung, Walter de Gruyter, Berlin - New York, 1984., str. 845-854.
26. Rammelmeyer, M.: *Die deutschen Lehnübersetzungen im Serbokroatischen*. Beiträge zur Lexikologie und Wortbildung, Franz Steiner Verlag GMBH, Osteuropa-Institut Berlin, Slavische Veröffentlichungen, 3, Berlin, 1975.
27. Reiter, N. *Die deutschen Lehnübersetzungen im Tschechischen*. Osteuropa-Institut Berlin, Slavische Veröffentlichungen, 3, Berlin, 1953.
28. Salzmann, Z.: *Anglicisms in Modern Literary Czech*. The English Element in European Languages, Vol. 3, ed. R. Filipović, Institute of Linguistics, Zagreb, 1991., str. 122-164.
29. Schumann, K.: *Zur Typologie und Gliederung der Lehnprägung*. Zeitschrift für slavische Philologie, Band XXXII, Heft I, Heidelberg, 1965., 61-90.
30. Skok, P.: *Uslovi života glagoljice*, Slovo III, Zagreb, 1953.
31. Sørensen, K.: *English Influence on Contemporary Danish*. The English Element in European Languages, Vol. 2, ed. R. Filipović, Institute of Linguistics, Zagreb, 1982., str. 71-153.
32. Sørensen, K.: *Engelske lån i dansk*. Dansk Sprognaevns skrifter, 8, København, 1973., 147. str.
33. Stene, A.: *English Loan-Words in Modern Norwegian*, Oxford University Press-Tanum förlag, London-Oslo, 1945., 222 str.

34. Šimunković, Lj.: *Mletački dvojezični proglasi u Dalmaciji u 18. stoljeću*, Književni krug, Split, 1996.
35. Šupuk, A.: *Strani sintaktički utjecaji u našem primorskom govoru*. Pitanja suvremenog književnog jezika. 2/2, Sarajevo, 1952., str. 246-270.
36. Turk, M.: *Teorijski i praktični problemi kalkiranja*, Zbornik Jezik tako in drugače, Ljubljana, 1993., str. 339-348.
37. Turk, M.: *Modeli kalkiranja u slavenskim jezicima određeni povijesnim kontaktom*, Prvi slavistički kongres - Zbornik radova I, Zagreb, 1997., str. 381-392.
38. Turk, M.: *Jezični purizam*, Fluminensia, br. 1-2, Rijeka, 1996., str. 63-79.
39. Ullmann, S.: *Précis de sémantique française*. Berne, 1959.
40. Vasilev Ch.: *Lehnprägungen im Polnischen und Slovenischen*. Festschrift für Alfred Rammelmeyer, München, 1974.
41. Viereck, W.: *English Loan in Austrian German*. English in Contact With Other Languages, eds. W. Viereck - W. D. Bald; Budapest, 1986., str. 159-177.
42. Vince, Z.: *Rječničke posebno terminološke osobine "Kraglskoga Dalmatina"*. Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru, 3, Zadar, 1962., str. 66-83.
43. Vinja, V.: *Calque linguistique u hrvatskom jeziku Marka Marulića*. Zbornik radova Filozofskog fakulteta u Zagrebu, Zagreb, 1951., str. 547-566;
44. Vinja, V.: *O nekim oblicima romansko-slavenskog jezičnog miješanja*. Zbornik radova Filozofskog fakulteta, knj. II, Zagreb, 1954., str. 547-566.
45. Ward, D.: *English contribution to Russian*. English in Contact With Other Languages, eds. W. Viereck, W.D. Bald, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1986., str. 307-331.
46. Weinreich, U.: *Languages in Contact*. Mout Co., The Hague, 148 str.
47. Zergollern-Miletić, L.: *Semantičke posuđenice iz engleskog u francuskom jeziku*. Radovi Zavoda za slavensku filologiju, vol. 27, Zagreb, 1992., str. 137-143.
48. Zolli, P.: *Le parole straniere*, Bologna, 1980. i 1991.

SUMMARY

Marija Turk

LANGVAE CALQUES: TYPOLOGY AND THERMINOLOGY

Calque is a form of language borrowing. Although the autors generally agree on the definition of the term itself, there seems to be some disagreement as regards the definition of its types and subtypes, resulting in differences in its nomenclature. The paper presents a calque typology and terminology which reflects the verious approaches to the subject in the development of the linguistics of languages in contact. It also proposes a possible classification into broader categories according to the linguistic level on which calques are made, as well as their further division. Finally, each subtype is defined and illustrated by Croatian lexemes calqued according to the models of different origin.